

Moskovics Iván És A Nővére, Wéber Klára

Ez én vagyok a testvéremmel, Klárával, akit a férje után Wébernek hívnak. A kép Ungváron készült, 1979-ben. Miután leszereltem, Klára nővéremhez költöztem. A nővéremék kaptak egy építési telket, és építettek rá egy házat. Egy fiuk született. A testvéremék otthon megtartottak minden zsidó előírást. A kóserséget nem volt annyira egyszerű követni, sőt voltak évek, amikor egyáltalán nem lehetett kapni sokszor még nem kóser élelmiszert sem. Az ember ezekben az időkben örült, ha egyáltalán ennivalóhoz jutott. Természetesen disznóhúst semmilyen körülmények között nem fogyasztottak. Péntekenként Klára gyertyát gyújtott, és együtt vacsorázott a család. Ünnepeken a sógorommal eljártunk a zsinagógába. Klára ügyelt arra, hogy a zsidó ünnepeken a

hagyományoknak megfelelő ételek kerüljenek az asztalra. Pészahkor maceszt ettünk, amit eleinte a zsinagógában vettünk, majd amikor bezárt a zsinagóga [A zsinagógát a szovjet hatóságok zárták be, az épületet pedig átalakították hangversenytéremmé. -- A szerk.], Budapestről hozattuk, vagy pedig otthon sütöttük meg. Jom Kipurkor mindannyian böjtöltünk. Klárának egyébként a szovjet családok tipikus életét éltek. Heti hat napot dolgoztak, vasárnap volt az egyetlen nap, amikor nem dolgoztak. A kislány óvodába járt, a nővérem vitte minden reggel, munkába menet és hozta haza esténként, amikor jött hazafele a munkából. Együtt vacsoráztak. Vasárnaponként a nővérem a házat hozta rendbe, a férje pedig elvitte a kicsit sétálni, vagy moziba mentek együtt. A szabadságukat is otthon töltötték, nem utaztak sehova. 1949-től 1953-ig sorkatona voltam, és miután leszereltem, visszatértem a korábbi munkahelyemre, az autójavító műhelybe. Aztán fölvettek egy gépjármű technikumba, ott tanultam, és a tanulmányaim befejeztével megint visszamentem az autójavító műhelybe, akkor már mérnökként. A műhelyt fuvarozóvállalattá alakították át, a városban ez volt az első ilyen vállalat. Ungváron abban az időben nem volt városi tömegközlekedés. Engem bíztak meg azzal, hogy létrehozzam a városi tömegközlekedési hálózatot. Két autóbusszal kezdtünk. Az emberek még nem voltak hozzászokva a tömegközlekedéshez, és alig szállt föl valaki az autóbuszra, úgy kellett őket rábeszélni. Egy ideig buszvezető voltam különböző járatokon, aztán brigádvezető lettem a garázsban. Végül a közlekedésbiztonsági osztályon dolgoztam. A közúti közlekedési szabályokat tanítottam, vizsgáztattam, a GAI-nál [Állami Közlekedésrendészeti Felügyelőség] dolgoztam. Idegfeszítő munka volt, de én szerettem. Csak a múlt évben [2002] mentem nyugdíjba, ötvennégy évet dolgoztam le egy helyen. A munkatársaim egész idő alatt tisztelettel viszonyultak hozzám, a munkahelyemen soha nem éreztem antiszemitizmust.